

től való felelem, 162.). Néha az az érzés kerülget, mint ha ennek a nyelvezetnek a működtetése lenne az egyetlen tétje egy-egy töredéknek, s ha van is értelme szorosabb értelemben, az csak a véletlen műve. „Ennek a könyvnek fő törekvése az imaginárius színrevitele. A »színrevitel« a következőket jelenti: felállítani az oszlopokat, kiosztani a szerepeket, meghatározni a szinteket, és amennyire lehetséges, a színpadi rámpákból egy bizonytalan határt emelni. Fontos tehát, hogy az imaginárius fokok szerint legyen tárgyalva (a képzeletbeli a konzisztencia, a konzisztencia pedig hőmérsékleti fok kérdése), a töredékek láncolatában tehát több foka van a képzeletbelinek. (...)” (Az imaginárius 148–149.)... s hőmpölyög tovább ez a nyelvezet, mint egyfajta irodalomtudományi prózaköltemény.

A töredékek között rengeteg finom megfigyelés van saját nyelvének többértelműségéről (99.), vagy arról, hogy szereti a szavak értelmét visszavonatkoztatni az etimológiáikra (117.), az olyan zavarba ejtő tényekről, hogy állítása szerint ő „látja” a nyelvet (227.), vagy az olyan társadalmi jelenségekről, mint a Doxa (173.), a dandy (150.), vagy azon megfigyeléséről, hogy vannak olyan avantgárd művek, melyek nem tesznek mást, mint hogy kiszolgálják az elméletet (Az elmélet zsarolása 73.). Olyan személyes dolgokról is hírt ad, hogy mit jelent balkezesnek lenni (133.), vagy hogy szereti a salátát, a fahéjat, a sajtot, és nem szereti a fehér öblöket, a nadrágot viselő nőket vagy a szegfűt. Ezen túl tele van a könyv olyan töredékekkel, melyek az életművét értelmezik, sajátos gesztusairól rántják le a leplet. Egyik töredékében, már szinte szemérmetlen módon egy táblázatban ábrázolja, hogy melyik életszakaszában mely szerzők befolyása alatt mely írásait írta (Szakaszok 205.). Az írás nulla fokát például Sartre, Marx és Brecht „alatt” írta, míg a Szöveg öröme Nietzsche hatására. Nem tudom, hogy ez a leegyszerűsítő, felületes táblázat saját munkásságáról, a komparatiztika bődületes kifigurázása-e, vagy egyszerűen annak a barthes-i alap gondolatnak a tüléspontálása, hogy a nyelv nem juthat el az igazsághoz, mert más a természete, s hogy emiatt nyugodtan lehetünk ostobák is (Jogom van az ostobasághoz 69.), s állíthatunk olyan dolgokat, melyek bizonyosan nem fedik az igazságot.

Lezárásképpen pedig ezt írhatná a kritikus: Barthes könyve tehát egy igazi irodalmi kuriózum, ahogyan folyamatosan felfüggeszti a saját diskurzushoz való rendelkezését, hiszen soha nem tudhatjuk, hogy amit ír, azt tudományként, naplóként, vagy akár esszéként olvassuk. Kiemelkedő mű ez finom megfigyelései révén, fokozott autoreflexív töredékei miatt, és amiatt, amilyen éleslátással kezeli a szubjektum ingatagságát. De ha ezt írom, máris nem vagyok hű Barthes szelleméhez, akinek a könyve mindennek előtt látni tanít meg, fejleszti a differenciákra való érzékenységet, azaz a differenciálást.

Talán egy méltó recenzió az lenne, ha hagynánk ezt a látást működni, és a hivatalos helyzetekben tökéletesen kommunikáló nők mosolyának ridegségéről írnanék, az újabb gumicsizma-hordási hóbortról, vagy egyszerűen a balkon alatt elhaladó vidám társaság nyelvéről. Milyen szép recenzió lenne az! (Ford. Darida Veronika; *Typotex*, Budapest, 2016)

PÁLI ATTILA

KUN ÁRPÁD: MEGINT HAZAVÁRUNK

A lírikus Kun Árpádot a *Boldog észak* című díjazott regényével fogadta el kétségtelenül hiteles prózaíróként a szélesebb közönség. Az alaposan megérlelt első regényt a recepció az utóbbi évek magyar irodalmi termésében hiánypótló alkotásként üdvözölte. Hogyne lenne tehát indokolt az az izgatott kíváncsiság, amely a *Boldog észak* utószavában beharangozott új regény megjelenését kísérte?! A *Megint hazavárunk* többszörösen is kötődik a *Boldog észak*hoz. Egyrészt azért, mert az első regény előjelezte a második érkezését, másrészt mert a második regény is — típusát tekintve — utazás- és fejlődésregény, akár a *Boldog észak*. A *Megint hazavárunk* utazás szerinti besorolását több dimenzióban is igazolja a szöveg. Az elbeszélés gerincét képezi az a valóságos esemény, hogy az író és családja Norvégiába települt át. Továbbá az utazás a kultúrák közti mozgásra és az irodalmi szövegek közti navigációra is érvényes, valamint az elbeszélés emlékezőtechnikáját: az életidőben megtett retrospektív epizodikus lépéseit is utazásként foghatjuk fel. Olyan utazásként, amelynek során az elbeszélő újraéli, értelmezi, újraépíti a múltat és vele a jelent is egy értelmet hordozó, fejlődési alakzatba rendeződő ív szerint.

Kun Árpád párhuzamos szerkesztéssel építi fel regényét, amelyet három egységre tagol. Az elbeszélés jelenideje az elindulás előtti időszakban kezdődik, és mindössze pár napot ölel fel. Ebből a jelenből asszociatív lépésekkel ágazik le a múlt emlékei felé, hogy felépítse azt a történet-egységekből álló masszív háttérrel, amely az elbeszélő Kun élettörténetévé áll össze, és amely végül összeforr a regény jelenével. Az első fejezet bőséges kitérővel az elindulásig tart. A második fejezetben, a Norvégia felé tartó autótúrán a gyerekkor alaposan elbeszél, szisztematikusan kidolgozott képe bontakozik ki, míg a harmadik fejezet a norvégiai megérkezés idejével párhuzamban a kamasz- és ifjúkor, valamint a felnőttkor zivatros időszakainak kifejtésével teszi teljessé az elbeszélést.

A regény jelen idejű síkja 2006 szeptemberében veszi kezdetét. Három eseményt emelek ki a 2006-os évből, amelyek az elbeszélésben felbukkannak,

és amelyek segítségével az elbeszélés fontos aspektusait nevezhetem meg. Az első Sajó László 2006-ban megjelent kötete, a *Szűnetjelek az égből*. Ez a regényben felbukkanó első irodalmi utalás, az első, amely bevezeti az összes többi — márpedig irodalmi utalás van bőven a szövegben, hisz az elbeszélőt olyan részlegesen elszigetelt személyiségnek ismerjük meg, aki a saját zárt világának felépítését az irodalom kiaknázásával kezdte meg. Később pedig, amikor hivatásává lett a nyelv és az irodalom, elég munícióval rendelkezett ahhoz, hogy az élményeinek, tapasztalatainak értelmezéséhez, de átéléséhez is irodalmi mintákat, utalásokat hozzon elő. Irodalom és történelem egyvelege ad mintát a regénybeli Kunnak: hogy érzéseinek Rilke, Kormos István, Weöres Sándor soraival adjon hangot, vagy helyzetét regényhősök, esetleg a görög eposzhagyomány mintáival értelmezze. Időnként pedig a szerelemben vagy bánatban egy kicsit Petőfi, Juhász Gyula vagy éppen Szerb Antal az utazó.

A második esemény az augusztus 20-i vihar, amely az elbeszélő Kun Árpádot és nemrég világra jött lányát a budai várban éri. Valóságos történet, valószínű menekülés az elemek mitológiába illő pusztítása elől. A realitás körül imbolygó, azt megrezgető mágikus elemek végigkísérik az elbeszélést. Kun alapvetően realista álláspontot alapoz meg, ugyanakkor a regény sok szimbolikus motívumot is mozgósít. Nem csupán olyan komplex és látványos esetekre gondolok, mint amikor például a gyermekkori soproni lakásuk leírásánál szinte úgy rétegződnek egymásra a korok szellemei és a misztikum, mintha a Buendiák macondói házában járnánk, vagy amikor a belső démonával küszködő, a tébolytól rettegő gyerek Kunt megbabonázza a söréteket öklendező sas tekintete. A realitáson egyensúlyozó mágikus-szimbolikus réteg pszichológiai szinten bontakozik ki értelemszerűen; az intuitív energiák a művészetben, irodalomban találnak magukra, a mintaismétlődések kísértetei pedig a tudatosulás, önmegismerés folyamatában oldódnak fel — amint az elbeszélő megbékél azzal, hogy minél jobban küzd ellene az ember, érzelmi reakcióiban és döntéseiben annál inkább szállásadója anyjának-apjának.

A harmadik esemény a szeptember 18-i tüntetésekből kialakuló ostromállapot, amelynek híre Norvégiában éri a Kun családot. A regényben körvonalazódó, a magyar identitással kapcsolatos krízis a gyermekkorban gyökerezik. Egyrészt abban, hogy a szocialista államgazdaság sunyi ügyeskedésre kondicionálta polgárait, másrészt a szülőkkel való azonosulás képtelenségében. Kun túl kifinomult ahhoz, hogy végleteket ábrázoljon, de az elbeszélésben kidomborodik a vázolt francia és norvég mintával szemben a jól ismert magyarországi közérzés zaklatott, puszkaporos hangulata. Az elbeszélésben megjelenő kontraszt feszültsége a két

Magyarországról szóló alternatív történelmi narratívában robban ki, amely drámaian kiugrik a szövegből. Poétikai értelemben olyan zsigeri reakció ez, amelynek az ikermotívuma Kun kisfiánál az elbeszélést végigkövető krónikus szorulás feloldódása.

Kun Árpád nyelvhasználat a regényben finoman árnyalt és változatos. Az elbeszélés alapvetően kerüli a figyelem rabul ejtésére irányuló, magával ragadó intenzív elbeszélő stílust. A szöveg markáns pszichológiai rétegét figyelembe véve szerencsés módon elkerülte az elbeszélés felfokozott, ön- és mások elemzésében kínosan örömet leelő tudati helyzetet. A *Megint hazavárunk* igazán kiegyensúlyozott könyv, amely nyugodt csendességével kötelezi el magának az olvasót azzal, hogy teljesen hétköznapi, jóformán mindenki számára ismert vagy ismerős helyzeteket hitelesen és érezhetően belső örömmel ír meg. Az elbeszélés szövetébe szinte mindig hitelesen épül be a privát, családon belüli nyelvhasználat, a gyermeknyelv, ugyanúgy a proli egzisztencia jól ismert nyelve, vagy éppen az elbeszélő önfeledt nyavalygása, okoskodása. Kun olyan finom öniróniával és derűvel jeleníti ezt meg, hogy azt érezzük, az elbeszélés nyelvi perspektívája kiteljesíti az elbeszélői én gyermekkori elszigetelődéstől a szerető és szeretett családos emberként önmagára való találásáig tartó fejlődési ívet. Így válnak a hétköznapi családi élethelyzetek — a szoptatás, az ügyintézés, a székrekedés — az elbeszélés adekvát témáivá. Az elbeszélő megtapasztalja, hogy miközben a család, (a pereputty) egyszerre önfeladás és terhes munka, ugyanakkor az önfeladásban egy többszereplős entitás részeként ismer magára, amely megoszt maga között minden jót és rosszat. És amely ingóságait egy Suzukiba gyömöszölve, játékokkal és babakellékekből álló csóvát húzva maga után hasít keresztül Európán, miközben Gryllus Vilmos dalai üvöltenek a lehúzott ablakból, és a napsugarak villognak Kun 17 köves Raketa karóráján. (*Magvető*, Budapest, 2016)

KOVÁCS ALEX

ÓRSY LÁSZLÓ: ÉLETERŐS ZSINAT

Órsy László jezsuita szerzetes idén megjelent kötete a II. Vatikáni zsinat és a zsinat utóéletének egyik fontos aspektusára kíván rámutatni. Érdemes a kötet bemutatását annak 104. lábjegyzetével kezdenünk. Itt egy rövid anekdotát találunk, amelynek mondanivalója azonban mégis több mint releváns. Alexandre Renard bíboros, zsinati atya röviden summázott véleménye arról a kérdéstről, hogy foglalkoznak-e egyházzal a zsinaton, így hangzott: „fütyölök a kánonjogra”. (116.) S ez a kijelentés — még akkor is, ha nyilván túlzó — a gyakorlatban a mai napig meghatározó problémákhoz vezet el. A kötet nagy erővel és analitikus pontossággal

